

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2023. № 4.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.4.8>

УДК 37.01:332:3:332:5

А. М. Третьак,

*д. е. н., професор, член-кореспондент НААН України, професор кафедри
геодезії та землеустрою,*

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1154-4797>

В. М. Третьак,

д. е. н., професор, професор кафедри геодезії та землеустрою,

Сумський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6779-1941>

О.Ф. Ковалишин,

д. е. н., професор, професор кафедри земельного кадастру,

Львівський національний університет природокористування

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7045-2462>

Ю. Л. Скляр,

к. б. н., доцент, завідувач кафедри геодезії та землеустрою,

Сумський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5790-1331>

**ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ ТА ВТРАТА ГАЛУЗІ
ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ**

A. Tretiak,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Chief Researcher,
Bila Tserkva National Agrarian University*

V. Tretiak,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Geodesy
and Land Management, Sumy National Agrarian University*

O. Kovalyshyn,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Acting Professor of the
Department of Land Cadaster, Lviv National Environmental University*

Yu. Skliar,

*PhD in Biological Sciences, Associate Professor, Head of the Department of
Geodesy and Land Management, Sumy National Agrarian University*

EDUCATIONAL PROBLEMS OF TRAINING SPECIALISTS OF LAND MANAGEMENT AND LOSS OF THE LAND MANAGEMENT INDUSTRY

Обґрунтовано, що реалізація складових галузі землевпорядкування викладених в статті 183 Земельного кодексу України потребує відповідних землевпорядних знань екологічного, економічного, управлінського та планувального профілів. Це вимагає відповідної підготовки фахівців землевпорядників. З'ясовано, що у всесвітній мережі Інтернет Google абсолютним чемпіоном за згадуваннями є соціально-поведінковий науковий напрям (*Socio-behavioral scientific direction*) згадувань фахівців землевпорядників – **1317 млн.**, в тому числі поняття «Землевпорядник-екологічного профілю (***Environmental land planner***)» - 344 млн. згадувань та «Землевпорядник-економічного профілю (***Land planner with an economic profile***)» - 308 млн. згадувань. Технічний науковий напрям (*Technical scientific direction*) характеризується згадуваннями в кількості - **762,6 млн.**, в тому числі поняття «Землевпорядник технічного профілю (***Land planner of a technical profile***)» – 714 млн. згадувань. Поняття «Геодезист-землевпорядник технічного профілю (***Surveyor-land planner technical profile***) у Всесвітній мережі Інтернет Google є мало затребуваними. Разом з тим, в

Україні навпаки, на першому місці технічний науковий напрям (*Technical scientific direction*) характеризується згадуваннями в кількості - 14,8 тис., в тому числі поняття «Землепорядник - технічного профілю» - 8,6 тис. згадувань. Соціально-поведінковий науковий напрям (*Socio-behavioral scientific direction*) характеризується згадуваннями фахівців землепорядників – 18,49 тис., в тому числі поняття, «Землепорядник-екологічного профілю» - 7,68 тис., «Землепорядник-економічного профілю» - 6,95 тис. згадувань. На жаль в Україні не зетребовані землепорядники проектантувального профілю та мало затребовані - планувального профілю (1,0 тис. згадувань). Така ситуація із підготовкою фахівців землепорядників вплинула на переважання землепорядних робіт технічного спрямування і відсутності документації з землеустрою еколого-економічного спрямування. зі збереження і поліпшення природних ландшафтів і т.п.». На жаль розпорошення управлінських функцій держави між різними міністерствами, зокрема: прогнозно-планувальна щодо розвитку землекористування – мінрегіонбуд України, охорони земель та забезпечення безпеки життєдіяльності людей – мінприроди України, науково-обгрунтованого розподілу земель, в тому числі ринкового обігу земель – мінагрополітики України, не сприяє переходу на нову модель земельного устрою та організації сталого управління. Одночасно, підготовка тільки фахівців-землепорядників технічного профілю посприяла їх приходу в національні та регіональні органи державного управління земельними ресурсами а відповідно і не розуміння механізмів реалізації прогнозно-планувальної функції держави щодо розвитку землекористування та функції охорони земель і забезпечення безпеки життєдіяльності людей.

It is substantiated that implementation of the land management components enshrined in Article 183 of the Land Code of Ukraine requires relevant land management knowledge of ecological, economic, managerial and planning profiles. Thus, the appropriate training of land managers is in demand. It has been found that in the Internet, the absolute leadership of references is held by the socio-behavioral scientific direction of mentioning the specialists in land mangement, i.e. 1317 million, including the term of "Environmental land planner" - 344 million mentions, and "Land planner with an economic profile" - 308 million mentions. Technical scientific direction is mentioned 770.9 million times, including

the concept of "Land planner of a technical profile" mentioned 714 million times. The term of "Surveyor-land planner of a technical profile" is not in great demand in the Internet. In Ukraine, "Land planner - technical profile" is in first place - 8.6 thousand mentions, "Land planner - ecological profile" - 7.68 thousand mentions in second and third place, "Land planner - economic profile" - 6.95 thousand mentions, the preparation of which is not carried out. Unfortunately, land planner of the planning profile are not in demand in Ukraine, and those of the planning profile are in little demand (1,000 mentions). Thus, land planner works were mainly conducted to develop land organization projects on allocation of land plots and technical land organization documentation for the following preparation of documents certifying the right to a land plot, e.g. in the period from 1991 to 2001, they took the largest share of completed land organization documents, i.e. 86%, in the period from 2002 to 2012 – 81%, and from 2013 to 2019, the number decreased to 42%. In fact, the main tasks of land organization are declared by the Law of Ukraine "On Land Organization", namely " to implement the state policy on scientifically based redistribution of land, to develop a rational system of land ownership and land use by eliminating drawbacks in land location, to create ecologically sustainable landscapes and agricultural systems, to organize area of agricultural enterprises by creating spatial conditions that ensure ecological and economic optimization of the use and protection of agricultural lands, to introduce advanced forms of land use management, to improve the ratio and placement of land plots, systems of crop rotation, grassland and pasture rotation; to develop a system of appropriate measures. However, development of the approaches to establishment of a land use system in Ukraine is quite behind the economically developed countries. In foreign countries, a new institutional model of land management is being actively developed. It determines a new paradigm of development of the land management system and training of the land managers of ecological, economic and managerial profiles. Unfortunately, scattering of the state management functions among various ministries, in particular: the function of forecasting and planning of the land use development is performed by the Ministry of Regional Development of Ukraine, land protection and ensuring human life safety - by the Ministry of Nature of Ukraine, scientific-based distribution of land, including market circulation of land – by the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine, hinders transition to a new model of land management and organization of sustainable management. Moreover, training of

only land managers of a technical profile has finally resulted they take positions in the national and regional bodies of land resources management, but have not adequate understanding of the mechanisms of the state forecasting and planning of land use development and the function of land protection and ensuring human life safety.

Ключові слова: *землевпорядні знання, землевпорядник, землеустрій, землевпорядкування, система землекористування, земельний устрій.*

Keywords: *knowledge of land planner, land planner, land organization, land plannin, land use system, land system.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В Україні вже більше 10 років не стихають дискусії щодо підготовки фахівців-землевпорядників в складі технічних таук та соціально-поведінкових і природничих наук, не дивлячись на те, що законом України «Про землеустрій» визначено: землеустрій це «сукупність соціально-економічних та екологічних заходів ...» .

Аналіз зарубіжного досвіду дозволив виокремити чотири основні типи фахівців, яких готують у європейських країнах для сфери землеустрою: 1) землевпорядник технічного профілю (*Land planner of a technical profile*); 2) землевпорядник екологічного профілю (*Environmental land planner*); 3) землевпорядник економічного профілю (*Land planner with an economic profile*); 4) Землевпорядник управлінського профілю (*Land manager with a managerial profile*).

При цьому, в Україні готують сьогодні тільки фахівців-землевпорядників технічного профілю. Такий стан підготовки фахівців-землевпорядників обумовив низький рівень управління земельними ресурсами і землекористуванням, капіталізації і екологізації землекористування та самоусунення держави від землеустрою, особливо планування розвитку землекористування на державному, регіональному та рівні територіальних громад, що є однією із основних конституційних

функцій української держави щодо організації використання і охорони земель.

Розглянемо *проблеми окремих складових галузі землевпорядкування*.

Складовими галузі землевпорядкування згідно статті 183 Земельного кодексу України [1] є: 1) реалізація політики держави щодо науково обґрунтованого перерозподілу земель, формування раціональної системи землеволодінь і землекористувань з усуненням недоліків у розташуванні земель, створення екологічно сталих ландшафтів і агросистем; 2) здійснення заходів щодо прогнозування, планування, організації раціонального використання та охорони земель на національному, регіональному, локальному і господарському рівнях; 3) організація територій сільськогосподарських підприємств із створенням просторових умов, що забезпечують еколого-економічну оптимізацію використання та охорони земель сільськогосподарського призначення, впровадження прогресивних форм організації управління землекористуванням, удосконалення співвідношення і розміщення земельних угідь, системи сівозмін, сінокосо- і пасовищезмін; 4) інформаційне забезпечення правового, економічного, екологічного і містобудівного механізму регулювання земельних відносин на національному, регіональному, локальному, господарському рівнях шляхом розробки пропозицій по встановленню особливого режиму і умов використання земель; 5) розробка системи заходів по збереженню і поліпшенню природних ландшафтів, відновленню і підвищенню родючості ґрунтів ... і інше;

Реалізація всіх цих складових галузі землевпорядкування потребує відповідних землевпорядних знань екологічного, економічного, управлінського та планувального профілів. Це обумовлено тим, що, в Україні, як зазначається в «Концепції Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель» [2] *«Надмірне розширення площі ріллі за рахунок схилових земель призвело до порушення екологічно збалансованого співвідношення земельних угідь: ріллі, природних кормових угідь, лісів та водойм, що негативно позначилося на стійкості агроландшафтів і спричинило значну техногенну ураженість екосфери. ... Особливо загрозливою є*

прогресуюча деградація та спад родючості ґрунтів-основи біосфери і сільськогосподарського виробництва. Щорічні збитки від основних видів ґрунтової деградації становлять близько 40-50 млрд. гривень, у тому числі за рахунок незбалансованих втрат гумусу і поживних речовин – 23-28 млрд. гривень; від недобору продукції та втрат ґрунту через ерозію – 17-22 млрд. гривень». Залишається високою землеємність основних галузей національної економіки. Так, вона в Україні у 2,5-2,7 рази вища, ніж у країнах з високим рівнем соціально-економічного розвитку [2].

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження – оприлюднити освітянські проблеми підготовки фахівців-землевпорядників та їх наслідків щодо втрати галузі землевпорядкування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах проблем зміни клімату, посилення деградації земель, політика щодо розроблення землевпорядної документації має бути направлена на територіально-просторове планування використання і охорони земель та інших природних ресурсів. Разом з тим, за дослідженнями І. Колганової [3] у період з 2002 по 2008 рік, частка розроблених проєктів землеустрою щодо створення нових та впорядкування існуючих землеволодінь і землекористувань сільськогосподарських підприємств, фермерських та селянських господарств становила – 0,64 % (17702 шт.), а проєктів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, було розроблено менше 0,01 % (116 шт.). Схем землеустрою щодо обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних утворень – менше 0,01 % (201 шт.). Фактично землевпорядні роботи звелися до розробки проєктів землеустрою щодо відведення земельних ділянок та технічної документації із землеустрою стосовно складання документів, які посвідчують право на земельну ділянку: за період з 1991 по 2001 рік вони займали найбільшу частку розробленої документації із землеустрою – 86,25 %, з 2002 по 2012 рік – 81,25 %, а з 2013 по 2019 рік зменшилися до 42 % (рис. 1, 2, 3) [4, с. 161]. Як показує аналіз за роки земельної реформи землеустрій та землевпорядкування в основному було зосереджене перерозподілі земель (розроблення проєктів землеустрою щодо

відведення земельних ділянок та технічної документації із встановлення їх меж, 95 % в 2019 р.). Землевпорядна документація щодо територіально-просторового розвитку землекористування, яка б була направлена на екологізацію землекористування майже не розроблялася (0,01 %).

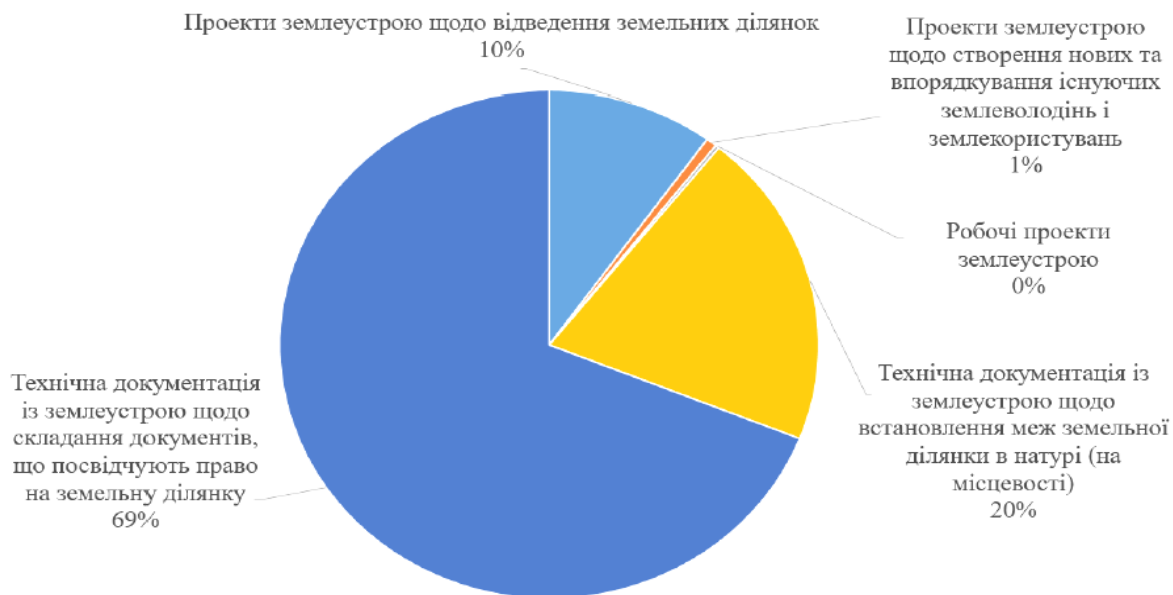

Рисунок 1. Стан виконання землевпорядних робіт у розрізі видів землевпорядної документації в 2002 р.

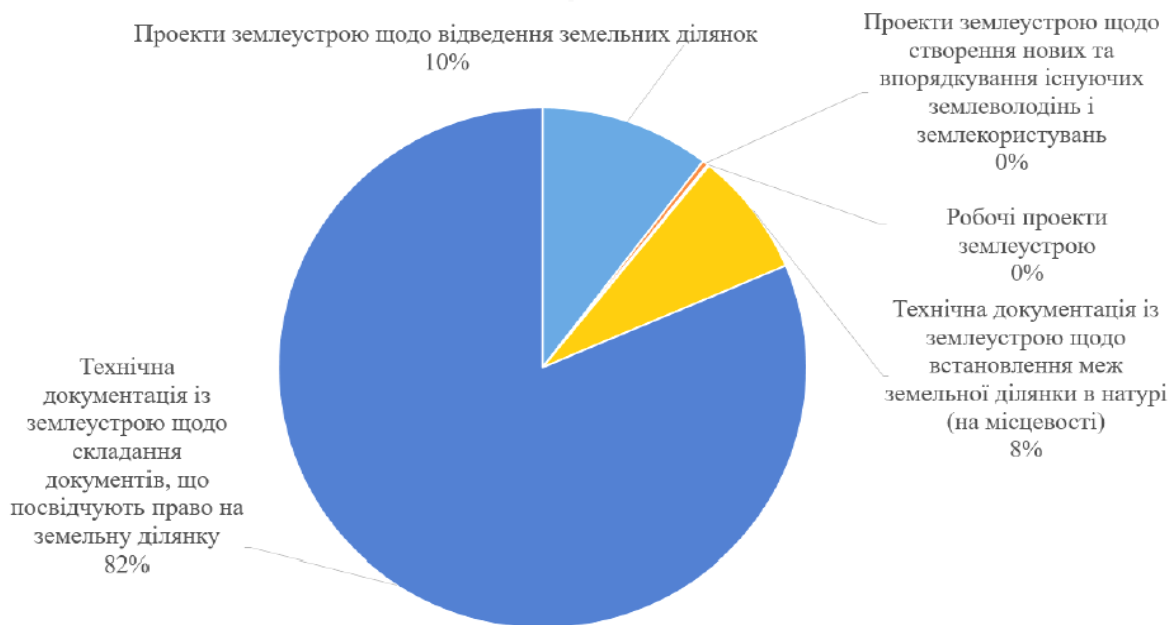

Рисунок 2. Стан виконання землевпорядних робіт у розрізі видів землевпорядної документації в 2012 р.

Рисунок 3. Стан виконання землепорядних робіт у розрізі видів землепорядної документації в 2019 р.

Переважання землепорядної документації технічного спрямування (*технічна документація*) підкреслює проблему відсутності землепорядників екологічного, економічного, управлінського та планувального профілю.

Відповідно, можна констатувати, що визначені законом України «Про землеустрій» **основні завдання землеустрою**: «реалізація політики держави щодо науково обґрунтованого перерозподілу земель, формування раціональної системи землеволодінь і землекористувань з усуненням недоліків у розташуванні земель, створення екологічно сталих ландшафтів і агросистем; організація територій сільськогосподарських підприємств із створенням просторових умов, що забезпечують еколого-економічну оптимізацію використання та охорони земель сільськогосподарського призначення, впровадження прогресивних форм організації управління землекористуванням, удосконалення співвідношення і розміщення земельних угідь, системи сівозмін, сінокосо- і пасовищезмін; розробка системи заходів зі збереження і поліпшення природних ландшафтів і т.п.» [5], **не реалізуються**.

Для з'ясування світових тенденцій розвитку землепорядкування, здійснимо дослідження певної частини тезаурусного каркасу розвитку понятійного базису професійного землепорядника в Україні та світовому співтоваристві (табл. 1).

Таблиця 1. Тезаурусний каркас розвитку понятійного базису професійного землевпорядника станом на 09.03.2023 р.

Терміни	Google.com
Технічний науковий напрям / Technical scientific direction	14,8 тис. / 762,6 млн.
Землевпорядник технічного профілю / <i>Land planner of a technical profile</i>	8,6 тис. / 714 млн.
Геодезист-землевпорядник технічного профілю / <i>Surveyor-land planner of a technical profile</i>	6,2 тис. / 48,6 млн.
Соціально-поведінковий науковий напрям / Socio-behavioral scientific direction	18,49 тис. / 1 317 млн
Землевпорядник-екологічного профілю / <i>Environmental land planner</i>	7,68 тис. / 344 млн.
Землевпорядник- економічного профілю / <i>Land planner with an economic profile</i>	6,95 тис. / 308 млн.
Землевпорядник управлінського профілю / <i>Land manager with a managerial profile</i>	2,86 тис. / 269 млн.
Землевпорядник-проектувального профілю / <i>Land planner -designer profile</i>	- / 255 млн.
Землевпорядник-планувального профілю / <i>Land planner professional profile</i>	1,0 тис. / 141 млн.

Примітка: Google – назва однієї з найпотужніших пошукових систем у Всесвітній мережі Інтернет.

Як показує аналіз даних табл., можна зробити висновок, що абсолютним чемпіоном за згадуваннями у Всесвітній мережі Інтернет Google є соціально-поведінковий науковий напрям (*Socio-behavioral scientific direction*) згадувань фахівців землевпорядників – **1317 млн.**, в тому числі поняття «Землевпорядник-екологічного профілю (*Environmental land planner*)» - 344 млн. згадувань та «Землевпорядник-економічного профілю (*Land planner with an economic profile*)» - 308 млн. згадувань. Технічний науковий напрям (*Technical scientific direction*) характеризується згадуваннями в кількості - **762,6 млн.**, в тому числі поняття «Землевпорядник технічного профілю (*Land planner of a technical profile*)» – 714 млн. згадувань. Поняття «Геодезист-землевпорядник технічного профілю (*Surveyor-land planner technical profile*) у Всесвітній мережі Інтернет Google є мало затребуваними.

Таким чином, у світовому співтоваристві переважають професіонали–землевпорядники соціально-поведінкового наукового напрямку, за яким в Україні підготовка фахівців відсутня..

Разом з тим, в Україні навпаки, на першому місці технічний науковий

напрям (Technical scientific direction) характеризується згадуваннями в кількості - 14,8 тис., в тому числі поняття «Землевпорядник - технічного профілю» - 8,6 тис. згадувань. Соціально-поведінковий науковий напрям (*Socio-behavioral scientific direction*) характеризується згадуваннями фахівців землевпорядників – 18,49 тис., в тому числі поняття, «Землевпорядник-екологічного профілю» - 7,68 тис., «Землевпорядник-економічного профілю» - 6,95 тис. згадувань. На жаль в Україні не зетребувані землевпорядники проектантувального профілю та мало затребувані - планувального профілю (1,0 тис. згадувань).

Професійні землевпорядники Бельгії, Німеччини, Фінляндії, Франції, Швеції, частково Голландії і Швейцарії характеризуються тим, що обов'язки землевпорядника представлені ширше і охоплюють питання планування і розвитку територій, а також оцінку і управління нерухомістю (землекористуванням).

Враховуючи, що згідно статті 1 закону України «Про землеустрій» [5] **землеустрій** – це «сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних одиниць, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил», економічні та екологічні заходи із науково обґрунтованого перерозподілу земель, формування раціональної системи землеволодінь і землекористувань шляхом землеустрою в Україні **не реалізуються**. Однією із причин такого стану в галузі землевпорядкування є відсутність фахівців – землевпорядників економічного, екологічного та управлінського профілів та розпорошення управлінських функцій держави між різними міністерствами, зокрема: прогнозно-планувальна щодо розвитку землекористування – мінрегіонбуд України, охорони земель та забезпечення безпеки життєдіяльності людей – мінприроди України, науково-обґрунтованого розподілу земель, в тому числі ринкового обігу земель –

мінагрополітики України. Функція територіальної організації землекористування (використання земель) залишилася поза увагою держави.

Одночасно, негативний стан організації використання і охорони земель обумовлює зміну традиційної парадигми сприйняття земель як джерела продовольчих ресурсів, обмеженої сільськогосподарським виробництвом, у бік сприйняття як невід'ємної частини біосфери, що забезпечує стійке існування людської цивілізації. Досить важливим наслідком втрати земельних ресурсів, опустелювання та деградації земель є відсутність управлінських дій щодо планування розвитку землекористування, землеустрою і землевпорядкування на регіональному та рівні територіальних громад, екологічні та соціальні проблеми земельного ринку [6, 7, 8], і особливо прояви негативних змін земельних та інших природних ресурсів, пов'язані із війною в Україні, масштаби яких досягли такого рівня, що стали впливати на глобальні та національні природні і соціально-економічні процеси. Зміна парадигми сприйняття земель та землекористування у схематичному вигляді представлена на рис. 4.

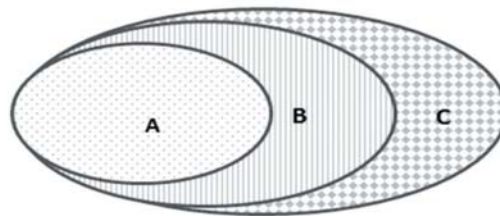

Рисунок 4. Розвиток підходів до оцінки системи землекористування

А. Ранній інтерес до впливу на довкілля підкреслював підходи, засновані на оцінці земель [9; 14] і потенціалу земель [11; 12] в яких основна увага приділялася використанню ґрунтових ресурсів, переважно для сільськогосподарських цілей. Підхід сталого землекористування розглядався як протилежність системам управління, що призводять до деградації земель, у тому числі до погіршення стану ґрунту та його «здоров'я» [13] При виробленні рішень для складних проблем деградації земель розглядався зв'язок між сталим землекористуванням, деградацією земель та здоров'ям ґрунту.

В. Більш широкий підхід до управління земельними та водними ресурсами і біорізноманіттям. При такому підході поняття земель визначається ширше і включає біосферу, ґрунт, гідрологію (*запаси поверхневих та підземних вод*), геологію поверхневих відкладень, населені пункти та пов'язану з ними інфраструктуру [14]. Екологічні ресурси, що розглядаються, варіювали в залежності від цілей дослідження, але в цілому відповідають концепції земельного потенціалу.

С. Пізніші підходи до управління земельними ресурсами і землекористуванням охоплюють три основні аспекти сталості – екологічну, економічну та соціальну [14, 15; 16; 17; 18; 19]. Ця цілісна перспектива в даний час прийнята як найбільш підходяща [14, 15], але вона одночасно є складнішою і потребує більше часу та ресурсів для вирішення. Ця перспектива узгоджується із сучасною концепцією прагнення до досягнення Нейтрального балансу деградації земель, яка спрямована на підтримку природного капіталу та екосистемних послуг наземних систем для забезпечення продовольчої безпеки та підвищення добробуту людей. Але вона потребує значних змін в концепції земельного устрою країни, регіону та територіальних громад.

Досліджуючи глобальні сценарії розвитку систем управління земельними ресурсами та землекористуванням [20], які ґрунтуються на припущенні, що з огляду на взаємну залежність методів сталого управління, вони є більш важливими детермінантами загальних результатів щодо безпеки навколишнього середовища, продовольства та життєдіяльності людей, ніж прогнозовані показники зростання населення і економіки. Відповідно моделі земельного устрою мають відштовхуватися від ідеї компромісів: це не стільки наслідок зростання населення, який закладений в містобудівному плануванні, скільки передбачуваний результат ***вузько та екологічно і соціально нераціонального планування***, стратегій і методів землекористування. В цьому зв'язку, нами розроблена парадигма зміни

сучасної системи земельного устрою від моделі 1 і 2 до моделі 3 у контексті безпеки населення України (рис. 5).

**Рисунок 5. Парадигма зміни сучасного розуміння розвитку галузі
землевпорядкування від моделі 1 і 2 до моделі 3**

Джерело: Розроблено з використанням джерела [21]

Таким чином, парадигма зміни сучасної системи земельного устрою полягає у переході від моделі 1 (де в основу покладена політика щодо земельних ресурсів) і 2 (де в основу покладена інформація про земельні ресурси) до моделі 3 (де в основу покладена інституціональна модель в розвитку земельного устрою та галузі землевпорядкування [22]).

На жаль, підготовка тільки фахівців-землевпорядників технічного профілю посприяла їх приходу в національні та регіональні органи державного управління земельними ресурсами а відповідно і не розуміння механізмів реалізації прогностно-планувальної функції держави щодо розвитку землекористування та функції охорони земель і забезпечення безпеки життєдіяльності людей.

В цьому зв'язку важливим є розвиток спеціальності землевпорядкування у соціально-поведінкових науках. Про генезис землевпорядкування як соціальної категорії добре розкрито в праці «Філософія землегосподарювання та землевпорядкування: авторські роздуми щодо розвитку земельного устрою в Україні у повоєнний період» [23]. Відповідно

необхідно внести доповнення у перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти в галузь знань «05 Соціальні та поведінкові науки» спеціальність «землепорядкування» із спеціалізаціями «землепорядкування» (підготовка фахівців із виробничої землепорядної діяльності: землепорядне планування та проектування, управління землеустроєм), «управління землекористуванням» (підготовка фахівців із управлінської землепорядної діяльності: управління земельними ресурсами, організація землеустрою та охорони земель, ведення земельного кадастру, державний та самоврядний контроль за використанням земель тощо), «оцінка землекористування (нерухомості)» (підготовка фахівців із дослідження та регулювання земельного ринку).

Висновки.

З'ясовано, що у всесвітній мережі Інтернет Google на першому місці є поняття «Землепорядник технічного профілю (*Land planner of a technical profile*)» – 714 млн. згадувань, на другому місці – «Землепорядник-екологічного профілю (*Environmental land planner*)» - 344 млн. згадувань та на третьому - «Землепорядник-економічного профілю (*Land planner with an economic profile*)» - 308 млн. згадувань. В той же час поняття «Геодезист-землепорядник різного профілю (*Surveyor-land planner different profile*)» є мало затребуваними. В Україні на першому місці «Землепорядник - технічного профілю» - 8,6 тис. згадувань, на другому і третьому місці «Землепорядник-екологічного профілю» - 7,68 тис. згадувань, «Землепорядник-економічного профілю» - 6,95 тис. згадувань, підготовка яких не здійснюється. На жаль в країні не зетребувані землепорядники проектантувального профілю та мало затребувані - планувального профілю (1,0 тис. згадувань). Така ситуація із підготовкою фахівців

землевпорядників вплинула на переважання землевпорядних робіт технічного спрямування і відсутності документації з землеустрою еколого-економічного спрямування. Одночасно, підготовка тільки фахівців-землевпорядників технічного профілю посприяла їх приходу в національні та регіональні органи державного управління земельними ресурсами, що обумовило не розуміння механізмів реалізації прогнозно-планувальної функції держави щодо розвитку землекористування та функції охорони земель і забезпечення безпеки життєдіяльності людей.

В той же час, розвиток підходів щодо формування системи землекористування в Україні значно відстає від економічно розвинених країн. В зарубіжних країнах активно розвивається нова інституціональна модель земельного устрою, яка обумовлює нову парадигму розвитку системи землевпорядкування та підготовки фахівців-землевпорядників еколого-економічного та управлінського профілів. На жаль розпорошення управлінських функцій держави між різними міністерствами, зокрема: прогнозно-планувальна щодо розвитку землекористування – мінрегіонбуд України, охорони земель та забезпечення безпеки життєдіяльності людей – мінприроди України, науково-обґрунтованого розподілу земель, в тому числі ринкового обігу земель – мінагрополітики України, не сприяє переходу на нову модель земельного устрою та організації сталого управління. Функція територіальної організації землекористування (використання земель) залишилася поза увагою держави. Обґрунтовано необхідність внесення доповнення у перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» спеціальність «*землевпорядкування*».

Література

1. Земельний кодекс України. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
2. Концепція Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 січня

2022 р. № 70-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2022-%D1%80#top>.

3. Колганова І.Г. Інноваційно-інвестиційні напрями розвитку землеустрою на місцевому рівні. Дис. ... на здоб. ст. к. е. н. К.: 2021. 302 с.

4. Колганова І.Г. Інноваційні проблеми землеустрою у період проведення земельної реформи. Інноваційна економіка. 2013. № 2. С. 159–164.

5. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/858-15>.

6. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., Капінос Н., Третяк Н.А. Стратегічні напрями земельної політики в Україні до 2030 року. Економіка та держава. № 8. 2021. с. 28-36.

7. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., Капінос Н. О, Третяк Н. А. Оцінка ефективності управлінських дій щодо формування збалансованого землекористування. Агросвіт. № 4. 2022. с. 3-9.

8. Третяк А.М., Третяк В.М., Третяк Н.А Землевпорядно-правові та економічні проблеми обігу земельних ділянок власників земельних часток (паїв) в Україні. Ефективна економіка. 2022. № 11.

9. United Nations, 1995. Електронний ресурс: <http://www.worldlii.org/int/other/UNGA/1995/>.

10. Global Land Outlook. First Edition. (GLO, 2017) Electronic resource: https://www.unccd.int/sites/default/files/documents/2017-09/GLO_Full_Report_low_res.pdf.

11. Dent, David, and Anthony Young (1981). Soil Survey and Land Evaluation. London: George Allen and Unwin.

12. FAO (2007). Land evaluation: towards a revised framework. Land and Water Discussion Paper No 6. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.

13. Enemark S. Understanding the land management paradigm. In Symposium on Innovative Technology for Land Administration: FIG Commission 7. 2005. Pp. 17-27.

14. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: базові засади теорії, інституціалізації, практики: монографія / А. М. Третяк та ін.; за заг. ред. А. М. Третяка. Біла Церква: ТОВ "Білоцерківдрук", 2021. 227 с.

15. World Bank (1998). Land quality indicators and their use in sustainable agriculture and rural development. Proceedings of workshop. Rome: United Nations Development Programme and Food and Agriculture Organization of the United Nations.

16. Liniger, Hanspeter, and others (2011). Sustainable Land Management in Practice. Guidelines and Best Practices for sub-Saharan Africa. TerrAfrica, World Overview of Conservation Approaches and Technologies (WOCAT) and Food and Agricultural Organization of the United Nations (FAO).

17. Hatfield, Jerry, and Lois Wright Morton (2013). Marginality principle. In: Principles of Sustainable Management in Agroecosystems / Rattan Lal and Bobby A. Stewart, eds. Boca Raton, London, New York: CRC Press.

18. Третяк А. М., Прядка Т. М. Інституціонально-поведінкова теорія — методологічна основа розвитку земельного устрою в Україні. Економіка та держава. 2022. № 6. с. 22-28.

19. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М. Структура інституціонального середовища функціонування земельного устрою сільських територій як системи . Економіка та держава. 2022. № 8. с. 18-24.

20. Klingebiel, A.A., and P.H. Montgomery (1961). Land capability classification. Agriculture Handbook № 210. Washington, D.C.: Soil Conservation Service, Department of Agriculture.

21. Beinroth, Freidrich, and others (1994). Land-related stresses in agroecosystems. In: Stressed Ecosystems and Sustainable Agriculture / S.M. Virmani, and others, eds. New Delhi: Oxford and IBH.

22. Третяк А. М. Землепорядкування в Україні: розвиток на засадах новітньої інституціонально-поведінкової теорії. монографія / А.М. Третяк, В.М. Третяк, Т.М. Прядка, Л.А. Гунько, Н.А Третяк; [за заг. ред. А.М. Третяка]. Біла Церква: «ТОВ «Білоцерківдрук», 2023. 213 с.

23. Третяк А.М., Прядка Т.М. Філософія землегосподарювання та землепорядкування: авторські роздуми щодо розвитку земельного устрою в Україні у повоєнний період. Агросві № 3-4. 2023. с. 64-75.

References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), "Land Code of Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (Accessed 05 May 2022),

2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), “Concept of the National target program of land use and protection”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2022-%D1%80#top>.

3. Kolganova, I.G. (2021), “Innovative and investment directions of land management development at the local level”, Ph.D. Thesis, Economy, Kyiv, Ukraine.

4. Kolganova, I.G. (2013), “Innovative problems of land management in the period of land reform”, Innovative economy, vol. 2, pp. 159–164.

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “On land Organization”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/858-15> (Accessed 25 March 2023).

6. Tretiak, A., Tretiak, V., Pryadka, T., Kapinos, N. and Tretiak, N. (2021), “Strategic directions of land policy in Ukraine until 2030”, Economy and the state, vol. 8, pp. 28-36.

7. Tretiak, A., Tretiak, V., Pryadka, T., Kapinos, N. and Tretiak, N. (2022), “Evaluation of the effectiveness of management actions regarding the formation of balanced land use”, Agrosvit, vol. 4, pp. 3-9.

8. Tretiak, A., Tretiak, V. and Tretiak, N. (2022), “Land planning, legal and economic problems of the circulation of land plots of owners of land shares (shares) in Ukraine”, Efficient economy, vol. 11.

9. United Nations (1995), available at: <http://www.worldlii.org/int/other/UNGA/1995/> (Accessed 25 March 2023).

10. UNCCD (2017), “Global Land Outlook. First Edition”, available at: https://www.unccd.int/sites/default/files/documents/2017-09/GLO_Full_Report_low_res.pdf (Accessed 25 March 2023).

11. Dent, D. and Young, A. (1981), Soil Survey and Land Evaluation, George Allen and Unwin, London, UK.

12. FAO (2007), “Land evaluation: towards a revised framework”, Land and Water Discussion Paper, vol. 6, Food and Agriculture Organization of the United Nations.

13. Enemark, S. (2005), “Understanding the land management paradigm”, Symposium on Innovative Technology for Land Administration: FIG Commission 7, Pp. 17-27.

14. Tretiak, A. Tretiak, V. Pryadka, T. and Tretiak, N. (2021), Terytorial'no-prostorove planuvannia: bazovi zasady teorii, metodolohii, praktyky [Territorial-

spatial planning: basic principles of theory, methodology, practice], Belotserkivdruk LLC, Bila Tserkva, Ukraine

15. World Bank (1998), Land quality indicators and their use in sustainable agriculture and rural development, Proceedings of workshop, United Nations Development Programme and Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome.

16. Liniger, H. (2011), Sustainable Land Management in Practice. Guidelines and Best Practices for sub-Saharan Africa. TerrAfrica, World Overview of Conservation Approaches and Technologies (WOCAT) and Food and Agricultural Organization of the United Nations (FAO).

17. Hatfield, J. and Lois Wright M. (2013), Marginality principle. In: Principles of Sustainable Management in Agroecosystems, CRC Press, Boca Raton, London, New York.

18. Tretiak, A. and Pryadka, T. (2022), “ Institutional-behavioral theory — the methodological basis of the development of the land system in Ukraine ”, Economy and the state, vol. 6, pp. 22-28.

19. Tretiak, A., Tretiak, V and Pryadka, T. (2022), “ The structure of the institutional environment of the functioning of the land system of rural areas as a system ”, Economy and the state, vol. 8, pp. 18-24.

20. Klingebiel, A.A., and Montgomery, P.H. (1961), “ Land capability classification ”, Agriculture Handbook, vol. 210, Soil Conservation Service, Department of Agriculture, Washington, D.C.

21. Beinroth, F. (1994), “”, Land-related stresses in agroecosystems. In: Stressed Ecosystems and Sustainable Agriculture, Oxford and IBH, New Delhi.

22. Tretiak, A. Tretiak, V. Pryadka, T. Gunko, L. and Tretiak, N. (2023), Zemlevporiadkuvannia v Ukraini: rozvytok na zasadakh novitn'oi instytutsional'no-povedinkovoi teorii [Land planning in Ukraine: development based on the latest institutional-behavioral theory], "Bilotserkivdruk" LLC, Bila Tserkva, Ukraine.

23. Tretiak, A. and Pryadka, T. (2023), “ The philosophy of land management and land management: the author's reflections on the development of the land system in Ukraine in the post-war period ”, Agrosvit, vol. 3-4, pp. 64-75.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2023 р.